

едиција

цепни
а
на
гр
е
м

уредник
Ален Бешић

АНА РИСТОВИЋ

метеорски
отпад

Найиши леїу
снажну
дивљу књиїу
искрену
їолу
їиїху
нежну
крхку
чврсиїу
јасну;
найиши
смешну
заводљиву
књиїу.
Найиши књиїу,
ако не за коїа друїоїа
найиши је
за себе и –
за мене.

Ф. Х.

ЗЛАТНИ ОТПАД

Ноћас ће пасти
на хиљаде звезда падалица
просуће се над нама златна киша
једном у четрдесет година

А знаш ли
да је оно што видиш као лепоту
и чему се дивиш сад на ведром небу
у ствари
само метеорски отпад
перутање коже
љуштење материце
свраб под прстима
опадање косе

Нешто од тог
златног отпада
донело је и
живот на Земљу
некада

И ДАЉЕ МЕ ИМА

Подивља отприлике сваких неколико година,
драги господине. Упорна бољка.
Мисли, изненада, почну да мутирају
и свет који обухвате претвара се
у нешто сасвим друго.

Одузме ми по један орган или део тела.
Не нестају ти бубрези, јетра, плућа,
сплет лимфних чворова, мишићи и ткива,
већ се претварају у метафору за бубреге, јетру,
плућа, сплет лимфних чворова, мишиће и ткива.
А као, и даље трају и даље ме има.
Негде, изван песме.

А кроз такозване бубреге
пролазе такозвани брзаци.
Кроз такозвану јетру
сва нафта овог света.
Кроз такозвана плућа ваздух
који више и није ваздух.
Празнина у празнину.
И тако даље. И као, и даље ме има.
Драги господине.

За непостојање те песме држим се
јуначки, мишићима.

Још неколико књига и нестаће и мозга.
Могло би се рећи, коначно, хвала богу.

Са оном последњом остаће још само срце,
око којег ће лебдети и вртети се у ваздуху
невидљиви, метафорични, тако лирски,
сви ти некадашњи делови једног тела,
одузетог облика, а додатог смисла.

Срце ће лежати у трави, на неком пропланку,
тек нешто веће од шумске јагоде.
А куцаће за све, куцаће и за вас.
Прочитаћете стих-два и рећи: О, волим вас.

А онда ће га позобати нека мала птица
и одлетети, стварно,
неметафорично,
у оне висине које ниједна песма
још увек досегла није.

SMOKING / NO SMOKING

Обрадовала се пепељари у хотелској соби
у Клагенфурту илити Целовцу,
српска песникиња
пошто је претходно обишла Музилов музеј
где је један део равноправно одвојен
и за Ингеборг Бахман,
настрадау у Риму, прича се,
у постељи, због жара једне цигарете.

Пустила је телевизор, сасвим тихо,
јер и град је био сасвим тих,
после седам увече.

На танкој нити водила је своје тело,
а није знала да ли игуану,
пудлу за музеј кућних љубимаца,
или црва што путује кроз натруло дрво
свеопшних историја.

Таксиста који ју је тог дана
два сата возио од аеродрома ка хотелу
све време је ћутао, јер је уљудан.
Рекао је тек, да је топло тих дана
а и иначе.

И узајамна тишина се свуда поштовала
као бродић који плови близу другог бродића
и не сме да му махне погрешном кретњом
јер би се то могло протумачити као SOS сигнал
а за то већ постоје посебне службе.

Обрадовала се пепељари, и умало изгорела,
пошто је остатак, брижљиво,
увила у тоалет-папир
и бацила у канту у купатилу,
размишљајући о могућим разликама.

Док јој је пепео већ вејао по глави,
све њене особине свдећи на исто,
на пријатно ђубриште без иједне.

Док се, тамо, вио дим као из
малог крематоријума, спојивши
један окрвављени уложак
и један окарминисани пикавац

у Једно.

ПО МЕРИ ЧОВЕКА

У моди су нове столице:
када седамо на њих
и даље ходамо:
једна њихова нога замени нашу десну,
друга нашу леву.

Седнеш на столицу,
и већ си на коњу.

Одлазиш тамо где и иначе,
а да при том не мораш да мрднеш
ни малим прстом. Крећеш се,
а седиш у месту.

Ујутру нас столице уведу у лифт,
где већ неколико комшија,
на својим четвороношцима.

Не причамо више о времену,
осим ако није реч о влаги која нагриза дрво;
ни о здрављу, осим ако не
о акцији Кућног савета
да се набаве нови ексери

јер су на неким столицама
већ зарђали.

Столици оног из стана број 9
морали да ампутирају ногу:
*јадан човек, више није ни за ш̄та,
їреба їисаїи Оїшїїини, їосїїоје ваљда
и сїїолице солидарносїи.*

Нове столице решавају и проблем
гужве у градском превозу:
у аутобус више не може нико
ко нема своје седиште.

Понекад, додуше, уђе и
усправни просјак,
и уделимо му милостињу
тако што нам седне у крило.

То је онај што му социјална стратегија
предлаже да постане музејски примерак
изложен на сајмовима намештаја:
Ово су они ш̄то су уїорно корисїиили ноїе.

На тротоару лежи неки човек, виче:
Држ'ше сѝолицу, ѝобеже ми!
Помоћи му да устане било би као
да си га осудио на доживотну робију.

Тешко је појурити за одбеглом столицом,
гомила шушка:
столица му пожурила на састанак
управног одбора, на расправу
о конкуренцији и укидању инвалидских колица.

Понекад са својом столицом
одлазимо и у позориште или биоскоп:
тада она седи са нама на самој себи,
међу другим столицама
и при потреснијим призорима тек мало
јој попусти шраф. Понекад и столица плаче.

Вишак сумње у то да смо икада
користили више тела него што треба
масира бутне мишице, да ипак
остану у пристојном стању.
А у сваком дрвету дрема по један црв.

Хемороиди од превише седења
одавно су отишли у историју. Хемороид је
она опако поцрвенела лампица,
на кућном компјутеру.

У моди су нове столице
уместо нас обављају све уредно
чак и столицу
а да се скоро ништа не осети.

Само негде далеко
свежа пиљевина замирише на нас
и у лице нам се насмеје
Крцко Орашчић.

ТЕСЛА НА ОДМОРУ

Ходам дуго
кроз новобеоградске блокове
завијене у потпуни мрак

Струје неће бити до у ситне сате

Удидио се тржни центар број 1
удидио се тржни центар број 2
удидио се тржни центар број 3

испред њега блесаво псето жваће празну кесу
на којој пише „СА НАМА ЈЕ ЛАКШЕ“
и цепа је на пластичне резанце лако
као да никада није било ни лепше ни слађе
док му фарба штампаних слова
боји гладне зубе

Само тржни центар број 4 ради на агрегат
а у њему никога
сви отишли привучени мраком,
до оближње реке
не памти се да их је икада било више

Седе тамо на клупицама, у тишини,
зуре у непрозирно,
у нешто што час јесте, час није

Првих пола сата размишљају о томе
да ли су *Долче* и *Габана* један или двојица

у наредних сат већ виде да
и у том мрклом мраку
на сваком педљу
нешто светли

чак и сваки нокат
чак и маљице на рукама
чак и беоњаче као што никада нису
чак и свака травка

чак и разлог да утрне жижак
у том меком мраку под њом

МИРКА

Сваке вечери, тачно у једанаест
зачује се како неко молећиво завија:
МИИИИИРКАААА! МИРРРРКААА!

па опет

МИРКААААА!

и тако тачно пет минута

Од Мирке данима ни трага

Шире се крила прозора, сањива лица траже Мирку
на свим плочницима и паркинзима и у хаусторима,
траже је

тамо где им допиру машта и памћење, можда

Хотелска соба у провинцији љубавник у боксерицама
тако голог Мирка га види као великог белог кита
насуканог на спруд а Мирка би да је харпун

МИРКАААААААА!

Можда је код родитеља тамо јој девојачка
постељина
и супица, умотана у ћебенце пева успаванку самој себи

МИИИИИИИИИИИИРКАААА!

А можда Мирка више није жива сваки нестанак смрт
призива
лежи у шумарку близу хотела „Европа“
танак лист међу травкама вири као бејзбол палица
расуле се мандарине никад више је неће
видети пијаца

МИРКАААА!

У бело робље послата отета, одузетих
докумената
негде злостављана, претучена или на плажама
белосветским испружена
са залихом туђих новчаница у будућност смело
загледана или
са ко зна с ким и где зашто и како срам је било побегла

За то време Мирка данима седи у својој соби
ћути, дробе зубима смрзнуте малине
и не зна да ли јој је милији укус што га назире
или лед међу непцима

У свој стварни живот чини јој се
с малим закашњењем стиже
нестварну своју судбину коначно остављајући
другима

СЛОБОДНА ТЕМА: НА ЛЕТОВАЊУ

Последњег дана у школској зборници
скоро девојачка цика и вриска:
тело се већ унапред препарира
и само себе штима за очврсли део.

И питање – *Где ћеш на море?* –
већ оцвале наставнице лако добацују
једна другој, као да су до јуче
играле бадминтон или тенис.

Нека, будућа ноћ распада се
у чисто злато под капцима,
у сјај.

Ипак, свака већ зна. Како ћути град
толико неподношљиво да је
и завеса хотелске собе причљивац већи,
чак и када се не њише; зна,

како зна да ћути град,

како зна да ћути завеса хотелске собе
да је и Месец, заогрнут њом,
саговорник бољи чак и када га нема,

како зна да ћути Месец,

као и његов окрајак, спасоносно сидро,
под којим, неповратно, безнадежно,
нестаје некадашња дубина.

И нека *Улица романсе* се,
сасвим неприметно,
помало шепајући,
док промичу дани бескрајни,
спушта у *Трјовачку*,
као да јој је одувек
недостајала само ортопедска пета,
или каиш од чисте турске коже
и ту јој био
и почетак
и крај.

Усред зимског дана неко ти
украде новчаник у препуном аутобусу
на линији тој и тој, уз њега и личну карту.
И, шта сад? Ама баш ништа. Проводиш дане

гледајући кроз прозор и замишљајући
како снег веје по твом матичном
броју, фотографији, по твом отиску прста,
по Питагори, у неком удаљеном
компјутеру из оне вечне јединице
располућене одједном на два или
на четири дела. Земља, ваздух. И тако даље.

Ко да те није ни било изван тог броја.
Чезња између тебе и тебе све је већа.

Док гробље личних карти, одбачених,
замењених, украдених, расутих
по свим плочницима овог света расте
и од њега би се могле саставити
сасвим пристојне куле од карата
довољне да чине једну земљу.

Или је све то због снега, који и иначе,
асоцира на смрт?
Та изненадна нежност.

ОСМЕХ
(Ауџобус 1)

Током свих дугих вожњи
препуним аутобусом кроз град
памтићеш, од сада па заувек,
ту средовечну жену на седишту
између два гробља, две пијаце и неколико школа,
којој са лица није силазио блажени осмех
док је гледала некуда кроз прозор
у нејасну даљину, осмех који се праћакао
час отргнут од лица
спреман да рубовима
шљапне по површини
час се смерно препуштао
струјама ситних бора.

Мало му је фалило да се споји са гласом
и постане кикот који би одзвонио
тако јако
као да неко палицама удара о срца свих путника:
Динг-донг! Куц-куц!

Шта је видела та жена а што ниси могао да видиш ти?
Шта је видео потуљени и уморни свет крај којег је
промицало лице за прљавим стаклом

загледано у оно што се зове срећа
између десетак станица? Шта је видела срећа?
Шта је видела станица, на којој је изашла
као да излази из кочије,
држећи чврсто у наручју
приручник из енглеског језика,
и неколико свезака
и крила подврнута под капут
да се између свих тих станица
не би прехладила

РЕТКЕ ВРСТЕ ПТИЦА

Две кран-дизалице
попут два стрвинара
кидају јутрос зидове кинеске амбасаде
уништене бомбама пре једанаест година

Чим један загњури главу у речиту празнину
и кљуца кљуца
други је подиже и вари вари

А можда то и нису кранови а ни птице
већ деца оног самозваног анђела
која ће, кад поравна се добра земља,
подићи на том месту банку
– питање је да ли икакве земље уопште има –
преко пута је ионако YU БИЗНИС ЦЕНТАР
– а ни YU одавно нема –

На рубу Дунава цвркућу неке
сасвим посебне птице
живе само од погледа
и прелета крила изнад сваке рушевине

Кућа им оно што се зове Ратно острво
а оаза је мира

ЂАВО ЈЕ МАЈСТОР ИЗ ФРИЗЕРСКОГ САЛОНА

Полуспуштени капак излога књижаре
зури у блештаву беоњачу
фризерског салона

Песници читају једни другима
и уснулим књигама на полицама
док прате поткресивање процветалих длака
чију судбину по читав дан, кроз стакло
читају Мураками, Буковски, Памук и
Господар Прсићенова у кожном повезу

На три песника, у просеку
по једна нова муштерија
За сат времена, на десет песника
по три муштерије

Ђаво је мајстор из фризерског салона
Има дуге, нежне руке, чешаљ
од хиљаду танких милозвучних зуба

Да зна да поезија ноћас веје одасвуд
као невидљива, нечујна перут
и трећим оком би мотрио на улицу

Одузео јој је већ поглед на било шта друго
могао би сада, маказама,
и ухо
за реч.

ПЕГЛОМ ПРЕКО ЦРТЕ

Једна прастара карирана
платнена марамица
изнебуха залутала међу опрани веш
не захтева од пегле
баш ништа посебно.

Осим да се врхом пажљиво, нежно
креће по њеним пољима
као по шаховској табли која памти
где је неколико суза
давно изгубило партију
од јесење кијавице.

Једна прастара платнена марамица
има душу
која би могла стати
у бочицу узорка парфема –
душу ни већу ни мању од твоје.

Зато се и питате исто – да ли јој је
привремено свратиште
у орману међу пешкирима и постељином,
памучним терасама које шушкају смирај

или је ипак крајње време
да се нашије џеп
тамо где никад предвиђен није био
а где шѹм
ослушкује шѹм.

ПРЕТПРАЗНИЧНА

Усувано магаре
везано за узицу коју држи
припити деда
док му из џепа испадају
црквени календари и флуоресцентне лизалице
једе снег са гомилице леда
усред Кнез-Михаилове

Грудвице под жедним непцима
њиште и клизе споро низ топли тепих језика
вечерас тако нечујног у гомили
биолошки разградивих
шуштавих целофана

Ирвасима су већ окићене брачне постеље
свеци се тапкају ко сличице фудбалера
црвено-белом брадатом старцу је
дечји авиончић случајно направио
рупу на глави
из ње на све стране дуж плочника
лети вишак смисла
лаким хелијумом одуван

Само магаре зна
да на његовом језику
и једна трунка увек је кристал

ПРОЛЕЋНА

Три старице у тишини једу сладолед *кайри*
на клупи испред новог кафића
док гледају раднике како размотавају
ролне тепиха са правом
енглеском травом

А онда, након поједеног сладоледа
зуре у штапиће на којима је
нацртана кућица, ауто и евро,
облизну усне лако, баце их у траву
и уз уздах кажу једна другој
да има времена,
да трава још увек
довољно порасла није.

ВИДИШ ЛИ?

Све време мислили смо да живимо међу људима
а то је у ствари било осакаћено дрвеће
које се истргло из земље
стремећи наопачке ка висинама:

Та глава с косом – видиш ли? –
корен са жилицама
удови оно што је остало од
посечене крошње –
трагови једног давног масакра.

Све време мислили смо да смо и сами нешто друго, али,
Видиш ли? – јагодице својих прстију:
и на њима су годови мајушних стабала
која су исувише дрско
гледала у небо.

А мисао? Она измаглица што се
ујутру јавља над земљом, пролазна,
с времена на време присутна
као и тестера која се забија у кору
немилосрдно
мада и на њој може да се свира
танго.

КОМОРЕ

Кажу да ћемо једног дана летети
провидним авионима и кроз њих облаке
доживљавати као отираче пред прагом

Као па да су авиони измишљени због некаквих прагова,
као да у тој кући нисмо већ били.

Сунце и Месец биће нам надомак ока,
величине поморанце и савршеног облутка,
оних, због којих смо и кренули на путовање
ка некој удаљеној плажи

Као да чак и прозор авиона икада помишља
да ишта можеш да понесеш
под спуштеном завесицом.

У њима ћемо моћи да играмо виртуелне партије голфа
како са оним странцем који хрче на удаљеном седишту
тако и са онима које смо оставили на Земљи,
а и да читамо бајке својој деци на другом континенту
преко специјалног преносника,
и деца ће веровати

да некакво небо постоји,
јер ми смо на њему.

Као да су родитељи измишљени због тога
да би могли да кажу деци и бајкама
да чак и тада мисле на њих и да понекад
играју голф.

У име некадашњег маштања да ће нам
осмех стјуардесе или стјуарта завршити
у крилу, имаћемо могућност да кликом
на екран изнад седишта
водимо љубав са љупком празнином.

У посебној комори добијаћемо дозу ваздуха
обогаћеног посебним витаминима и ензимима,
као да ти инкубатори тек треба да нас изнова
роде на неком удаљеном месту
где још нисмо били.

Узлетећемо 1000 км, гледаћемо,
али видети нећемо
кроз провидни авио-рентгенски снимак

наших бојазни
како се простире под нама
као још необрађена ораница.
Шта? Баш то.

И нико више, ни на небу,
неће моћи да се сети
како се прави авиончић од хартије.

Након деценија узалудног труда
сместа ћеш научити како да обуздаш
сваку јетку и оштру реч
која ти је на врху језика
да њом дође ти да згромиш другог
колико год га волео
колико год га мрзео
колико год ти био неважан
Али не тако што ћеш бројати до десет
не тако што ћеш размишљати о томе шта
и како са свим тим односима
са свим тим људима
не тако што ћеш опаучити самог себе
изгризеним каишем вере
па и у самог човека

већ једноставно тако
што ћеш сваки пут
када ти падну на памет све те
хирошине и нагасакији
и узавру до језика
замислити
како додирујеш прстима једну обичну

ресицу уха, било чију
– ако не можеш људску
а ти замисли ону биљку звану
зекино ухо –

не иде то једно уз друго,
никако.

ПОТОК, ЈЕДАН (Аушобус 2)

Постоје сасвим необични потоци
за које не знаш
одакле а
ни куда иду

На пример, четири паралелна
која се сливају низ непомично лице
тог човека на седишту
у његовом болу и истовременом миру

који побеђује
чак и црвене колутове око очију,
попут воштане фигуре је
али сузе му ипак теку и квасе крагну
кошуље са унутрашње стране

Док устаје, спремајући се за излазак
на следећој станици
очи покушавају да се сете

када је то требало зажмурити
у неком судбоносном тренутку

А ноге силазе
једна паралелно другој,
исто као и они потоци
што одлазе увек некуда
доле

СИТАН БОД

Њена глава је годинама била
јастуче за игле

А онда је дошао он,
вешт и стрпљивих јагодица

Пришао пажљиво, са напрском,
применио ситан бод,
и извезао Вилерове гоблене
за сва четири годишња доба
Пролеће, Лето, Јесен и Зиму
од темена до преко очију

И изложио је с поносом
поред телевизора прекривеног миљеом
који је добила за мираз од бабе

Да током рекламне паузе
сви виде
како сваки бол нема ничег заједничког
са глобалним токовима
да уз добру мустру све је решиво

А онда су њени дланови постали
подметачи за скупе чаше

ТРАЈНА ТЕТОВАЖА

На овај свет дошао је са белегом на леђима
који је личио на крила анђела, мада
то ништа имало није ни са небом ни са метафизиком
само је природа
одвојила његову умрлу сестру
сијамску-близнакињу
на време

Како је растао, тако је био све већи и траг
разапет преко лопатица
а с њим и љубав многих која је тражила потврду
час у мекоти паперја, час у паперју разметања,
час у ономе што није никакво подручје рада анђела,
као, на пример, како
одводити недовољно живе у посету
недовољно мртвима
или обратно

Да би се на крају коначно оженио
својом даљом рођаком
али питање је ионако шта је даље
а шта је било прво.

ИМЕНИЦЕ

Читавог њиховог дугог
брачног живота
ословљавао ју је са
Мама (у ствари, од оног тренутка
кад им се родило дете)

Али

када је почела да постаје
прилично дементна
а било је то много много година потом,
и сумњали су на алцхајмер
први пут ју је ословио са

Љубави моја

на шта му је она рекла, сасвим нежно

Сине

и страх у његовим костима
био је трајнији од сваке лобање,
и њеног памћења
шупаљ
као и свака птичија кост

БАР КОД ДЕВОЈКА

У нека давна времена, док је била дете
постидела би се када би јој друг
у шали налепио цену на леђа
маркицу из супермаркета
скинуту са неког производа

А сада, гле, свака друга реч јој
вредим, како ценим, и њо цену
овога или онога *моја цена је*
цена мог живота

С поносом носи
истетовиран бар-код на истим тим леђима
свакодневно смело седа
шатро будућности у крило
прождире имена-пуслице

У њеном тањиру невидљивом врпцом
везаном око врата
пливају лица оних које не памти
– корнфлекс пахуљице

И док одлази – а увек мора да оде –
свако пиштање свог тела на вратима
чује као Бетовенову Ероику
иако је то у ствари крик галеба који се спушта
на депонију

А тако мало тако мало
јој је фалило да буде барем
уље,
шећер,
брашно,
путер,
јогурт,
млеко,
хлеб,
абразивно средство,
обична сијалица,

или једноставно
само со.

Дошла је у тај стан, поново
након много година, иако је некако
све време и тамо упоредно бивала, као
и у свим својим прошлостима;
довезла ју је до њега његова девојка,
спремила јој ручак, донела чисте пешкире,
рекла, Опустите се, идем часком да обавим нешто
а и он ће стићи за који сат, треба ли ти шта, драга,
реци

Свукла се, отишла у купатило, истуширала,
појела касни ручак, помислила:
Ако је икада остiавиш,
скоiи си над скоiиовима,
пустила музику, сипала себи виски,
проверила пошту с његовог компјутера,
додуше, није било ни љубавних писама
али чему на овом месту уопште
љубавна писма, зар не

А онда

Док јој је рука у савршеном миру
препознавала те зидове, подове,
прионула је на њихово чишћење,

испразнила пепељаре,
опрала нагомилане судове,
отворила натрпано сандуче
и пажљиво раздвојила уплатнице,
рекламе и званична обавештења.
Изнела из радне собе вишак папира.
Однела кесе до контејнера.
Као да је то нешто најприродније што чини

као да само разговара
на свој начин са њом,
једном кућом
са свим тим невероватним крововима
над људима и предметима,
иако ретко ко у било какав праг
на који и четири стопе могу стати верује.

И када су она и он дошли
а она се смејала
загрлила их је обоје чврсто
као да ваја та два зида у један, носећи
– *Оставиш ли је, има да ће зиромим –*
као њом кућу у њољу, без њомобрана!

И када је пријатељима о томе причала
никоме није могла да објасни
како је то када и људе
и све просторе у којима си био некада
волиш заувек

БЕЗ НАРАВОУЧЕНИЈА

Била једном једна басна,
али и у самој намери, без наравоученија.
Зато, из ње, настала бајка.

Немој ме носити на исувише кратком штапу,
птичице, рекло је дрво.
Али штап није био штап, већ травка,
коју је птичица понела у свом кљуну
и однела у висине, мислећи да са њом и дрво.
Претходно је забила неколико пута
кљун у његово дебло,
помисливши за себе да је детлић.

Куц, куц, рекао је детлић,
помисливши на срце, и на себе,
који би и травка требало да буде.

Шуш, шуш, рекло је дрво,
помисливши на плаветнило и на себе
које би и птица требало да буде.

ТЕК ОВЛАШ

Спуштати дремљиве зенице
по свим тим местима и људима
као да их нехајно посипаш зрнцима мака
од чега не настаје ни колач
ни нови цвет.

Али додирнути неког
само тако
као када бих оним најмањим
перцем из пернатог јастука
прелазила
преко површине
сасвим мирне воде
у јутро које још увек и не зна
да је јутро
и дуго потом гледала
у пролазни набор на њој

БУРМА
(Ауџобус 3)

Седели су једно наспрам другог
у препуном аутобусу

Он је рекао: „Да ли си га видела како...“

Она додала: „А тек њу, и онај извештај...“

„Купиће нас све! А у суботу морамо на тај пикник!“

Миловали су се длановима
постављеним на руб прозора
прстима по прстима
али највише по бурмама (што је најчудније у свему)
гледали се нетремице, док свет је
промицао мимо њих, као да га нема

Он је причао о заједничком шефу,
заплетима,

Она је ћутала дуго,

„Да ли твоја жена зна?“

па мало гласније: „За нас! За нас!“

И опет је била дуга тишина.

Потом су стигли до станице
на Зеленом венцу

а пре него што су стигли, она је рекла:
„Ја ћу сада да сиђем, морам на пијацу.“

Када је кренула, устукнуо је па пошао
гегаво за њом:
„Неколико ситница треба
за своје да набавим и ја.“

И опет је била дуга, узајамна тишина
које не би ни било да није земље
тако савршено округле, глатке и егзотичне
која се зове
бурма.

ЈАВНА РАСПРОДАЈА

Продајем писца
Очуван, двообразни
У кожном повезу

Не троши ништа, пристојан
ко дечија бенкица
Неупитан
ћути
Не мрда ни главом
има је само на фотографији
лепа је, баш лепа

Сто двадесет година већ спава
у самим витринама
влажом увек ко стајским
ђубривом подмазан

Може листање и с једне и с друге стране
Може и из средине
под условом да претпостављате
крај почетак који је крај који је почетак
који је ипак крај

Добро иде уз полице и намештај
у венге нијанси
сигурно је и на мрежи

У витрине ћемо сада
мале уређаје за све и свја
преко њих ћемо и са данас и са јуче
и са сутра али и са заборавом
да причамо даљински

преко њих ћемо да се
информишемо
на пример
једно наше око о ономе
шта види друго наше око

Као бонус ево и
књига које није написао
док прашина пада на прашину
и гробље мува тражи парцелу
од лепих белих томова

у стилском намештају

МАЈЧИНСКИ ПРАВЕДНА

Било је тако лако, без болова,
без јутарњих мучнина,
киселих краставчића, банана
и чоколадних срца
у поноћ и усред зиме,
и оног продирања шупљег у празно,
и икакве помисли на сутра,
и сваког без, тог и тог дана,
остварити се као мајка.

И родих лото-лоптицу.

И била је тако лепа и бела у лицу,
видело се, од првог трена добро дете
испало између ногу као рафал
спреман да некога
свеопштом срећом
погоди право у чело.

Отела ми је прво бабица,
а беше то на дан извлачења.

Од бабице оте је комшилук,
а од комшилука
и улица.

Пупчану врпцу пресекох
ножем за отварање
љубавних писама.

Изађох напоље, виках:
„Али, број је, број је ...“
А број била је 0.

ТЕЛО

Пре двадесет година све људе на улици
замишљала бих као голе
скидала им одећу као од шале, и смешила се томе
како ходају несвесни онога што видим ја:
обиље блештавих тела у њиховом несавршенству и
слави.

Данас, док ходам улицама, не видим више нага
тела, већ њихове унутрашње органе:
срце оног човека загледаног у мале огласе за стан
дрхти скупљено на величину бебине песнице,
црева оног тамо, уморног, на клупи у парку,
кô морнарска ужад у тешкој врећи,
кости оне жене што споро прелази улицу,
већ сасвим налик крхким свиралама,
вене оне младе продавачице у радњи
са прескупом одећом у коју не свраћа нико,
те муње на пролећном небу, пред грмљавину,
плућа, бубреге, јетру, слезину, крв и лимфу,
нечије унутрашње ухо у којем одавно нема одјека,
материце на чијим зидовима дремају сенке
још нерођене деце, сперму што напиње реакторе
до пуцања, али се враћа у свој неми бездан тестиса

између две трафике, и оног човека
који одлази на пијацу да купи нешто зелениша
видим: мозак његов и главица купуса гледају се
данас, сасвим кокетно.

Пре двадесет година тело које видиш је
могло да има само кожу
након двадесет година има само органе,
тако ваљда, и сам путујеш некуда
унутра.

ЗАКОНИ ПРИРОДЕ

Јуче ујутру у купатилу сретох се са вама,
залутали душе,
пред мојим очима померали сте поклопац
ацетона спуштеног на веш-машину
и он је сасвим глатко прошао кратку раздаљину
између могућег А и немогућег Б.

Помисао на то да ми поручујете нешто
каже: веш-машина – ацетон – рано пролеће –
потребно је темељно чишћење свега
а посебно душе, *душе*.

Већ данас, ипак, један физичар ми објасни
вашу изненадну појаву каприцима природе:
закон ротације, рече, ништа необично,
купасти и кружни облици у близини струјних извора
добиају убрзање. Оно које
дрема и у сваком зрнци прашине.

Значи ли то да смо све куле и куполе
почевши од оне Вавилонске
градили на неком другом месту
оне би могле да се повремено шетају из

једне земље у другу и тако би, у право време
избегле сваки несрећни удес.

Значи ли то и то да би моја глава, душе,
сасвим кружног облика, на ваљкастом телу врата
у вашој наелектрисаној близини
могла да се протресе, сама од себе,
у трајној неверици
и да заборави на могућност да постоје
два невидљива левка (купаста свакако)
из којих се једно трајно излива у друго.

Значи ли то, да сте ви, на пример, душо
пирамида,
а она фараон који у њој
тек привремено вечно спава
и да једном може
да се необјашњиво пробуди
и крене.

Ако је истина
да неки студенти медицине
артерије покупљене са часова обдукције
суше, мумифицирају, а онда употребљавају
као означиваче за књиге
из којих потом уче

Истина је, још више,
да смо све ближи објашњењу
постанка света, јер,
прво није била реч,
прво је одвајкада био
заустављени крвоток, уништење,
заустављено право на дисање
макар и једном једином
да би онда, под остацима
мумифицираног света
почело да куца срце књиге
и сваког њеног тумачења.

Сићушна, нежна стопала, скоро па дечија
газе преко кртичњака у башти,
запуше сваку рупу, поравнају брежуљак
меком петом, и тако свакодневно,
плашећи се да се доле
у тим тамним, језивим
ходницима
дешава помор кртица

Неко ће рећи геноцид

*Копање се одвија уз помоћ окрећанња горње шаје
која има добро развијене мишиће*

Европска кртица чак узгаја глисте, али тако
што им одгризе горње сегменте,
тако да не могу побећи, међутим,
остају у животу

Европска кртица, на пример,
не може да издржи дуже паузе без хране,
јер има брз метаболизам
и дневно конзумира онолико колико је довољно
за половину њене тежине

*Врста Condylura cristata може да открије,
ухвати и поједе храну
брже него што људско око
може да примећује*

Мала, нежна стопала,
а врста је та незабележена –
газе и даље,
већ пуна крпеља, али, пустимо сад крпеље –

и размишљају о томе како их
не треба више звати стопалима,
ни кртице баш кртицама.

ИСТОРИЈА

Један век седне у крило своје скулптуре
и онда се упишки
онда то неко прогласи за фонтану
и деценију потом пије из ње
И каже не ваља
И онда
прави нову скулптуру и нову фонтану
И тако остану увек на дну новчићи
сасвим приватних жеља
и сиротиња то скупља,
као луда

Гомила људи гура се и саплиће
између две половине тела краве
изложене у формалдехиду
и запањено зури у њене органе
у потрази за срцем

Срце је изложено у посебној
сасвим малој просторији
у потрази за смислом

тамо нема никога

ТЕРОР ЛЉУБАВИ (Аушобус 4)

Седи ту мирно, скамењеног и блаженог лица
скоро застрашујућег, у љубави смрзнутог
као да ничег на овом свету
осим њеног осећања нема
Волим те волим те волим те волим те
Воли ме воли ме воли ме воли ме

Замишља како му у неком измишљеном рату
спасава живот кријући га у сопственом стану
Како дуго пешаче кроз неку пустињу
и како је с бескрајном захвалношћу гледа
када му препусти последње залихе понете воде
Како прекида с целом породицом само зато
што рођаци не деле његово политичко мишљење
И како он одлучује да затвори врата свим пријатељима
који су му рекли да је бивша била боља
Замишља како даје крв за њега док лежи у болници
и како му, током операције, управо њена зрнца омогуће
брз опоравак који лекари медицински не могу
да објасне Замишља како му њено лице светли ноћу
уместо месечине,
и како јој каже да му друго светло не треба

Сигурна је у величину своје жртве, величанствене
као што је њихова љубав, јединствена и посебна
нигде још виђена
која се, додуше, још није ни родила
јер се и не познају
али, сигурна је у оно што је прочитала
у неком приручнику где је речено
да много морамо волети себе
да бисмо могли волети и друге

Једном руком, несвесно
милује своју другу

На хиљаде обичних и необичних беба
на сликама италијанских сликара
широм свих тих галерија
широм читаве предивне Италије
остављају неку чудну празнину
за собом.

Та лица почевши од Христа у наручју
па све до анђела што ведро путују небом
лица су стараца а главе су им веће од удова
док њихове мајке, богородице
или обичне даме
за богатим столом су баш онакве какве и јесу
у датом трену.

Младе. Складне. Око њих вечна гозба
свијених колена. У молитви. А деца остарела
пре времена.
Гозба иначе крајнутог неба.

Или је најтеже
насликати туђе дете,
а ни анђели нису увек баш сасвим твоји,

венецијански сликару.
Као ни девице.

У *Брери*, додуше, усред Милана,
у једном углу стоји слика богородице-црнкиње
у њеном наручју је
сасвим нормалан Христ-беба
црн, додуше,
али на њој ни потписа
а под њом
 ни речи о слици
 ни сликаревог имена.

КОЛУМБИЈА

Изађеш на улицу, кад
велики облак стоји пред тобом
у равни ти чела, толико близу да могли бисте
да потапшете један другог по рамену,
и ти и облак, изненада, попричате о свему

Облак велики као атомска печурка
а бео као памук најпамучнији
одлебдео са оних тамо поља

Закорачиш
Уђеш у њега
И, одједном, нема те

Чак те ни андски кондор
видео није

Док одасвуд одјекује песма колумбијске деце
која рецитују поезију за одрасле, ону, о срцу,
о души што увек залута негде па се никад не врати

После ујутру заједно једете пржене банане
и дуго одјекује смех

ПРАШКО ЗЛАТО

Након златног Прага, Кафке, Храбала и
„Златног тигра“ па Холана и оног стана
из којег 15 година није избивао и
свих тих Пжемисловаца, торњева, астро-масонско-
-карловских
светова због којих свака пета зграда неким шестаром
гледа,

и алхемијским оком чуваног града,
па Мухе, Храдчана, четврти јеврејске, Јесенске,
па прашких пролећа и спаљеног Хуса, Мале Стране
мостова, меканих калдрма, марионета, Ахоој
пан Чапек! Ахоој пан Менцл! Ахоој пан Дворжак,
пан Сметана, ахоој! Ахоој пан Сварек!
Ахоој, пан Моцарт, ту где био си пан, ахоој, голубови
за чијим крилима је отишла душа наклапала Бохумила и
ахоој, теби, мекана туго увијена у целофан смеха!
А изнад свега, посебно теби јуначе
из чешких цртаћа, Кртек Зденек
који се клатиш над свим оним тезгама
и којег случајно нађох на прашњавој полици
међу сликовницама из свог детињства, у оној
званој „Кртић и аутомобилчић“: тамо
где кртица од смрскане дечије играчке

направи себи превоз
до мирног починка, онај
који од свих аутомобила на свету
најлепше зуји, и између свих тих великих
точкова никуд не хита, него се само
једној кући враћа.

Ахој, и некадашњој мени
у свету од чистог злата.

САМО У ОЧИМА

Голо грање дрвећа пред кућом
у зимско јутро
личи ми на свеже опрану мокру косу
која пада преко избледелог лица и очију
једне испуцале фасаде
и ту увек има неке туге, а и
ветар је ту, да свему дода лепу шансону.

Ал', помишљај како би било
да уместо своје косе која ми пада
преко лица и шамара га док је сушим феном
видим гранчице које падају доле доле
и отресају толико годишњих доба

Да ли бих и са тог грања тако лако брала
исте те слатке а натруле јабучице
које су ипак само у очима

Плашим се људи који
у пола седам ујутру пишу
дуга, мудра писма. Оних
који и не трепнувши настављају разговор
са тобом и преко затворених врата WC-а, или док
са пода скупљаш срчу или присут талог. Оних
који, док ходате улицом, застају
на сваких неколико метара
препечујући ти пут, не би ли, уз
подигнут прст или млатећи дланом, подвукли
своје веома важне речи или тек оно о цени
јунећег бута и снегу на Копу а пролеће је. Оних
који ти пошаљу мејл (раном зором, наравно!)
а онда те сместа о томе обавесте
и поруком на мобилни и у сандучићима
свих друштвених мрежа и уз то додају
„Прочитај и пиши када стигнеш, мила.“ Оних
који те продрмају ноћу док спаваш
упутивши ти питање „Спаваш ли?“ и при том, уз
малу паузу додају и оно кењкаво „Љубави“. Оних
који завршавају сваку своју реченицу речима:
„Шта да ти кажем“, а онда наставе још једном
испочетка. Оних који су речи без речи. И оних

који дрхте због сувишних запета између речи
које су ти написали, и оних који умећу у све
цитат из већ цитираног. Оних који док ти причају и
дахћу о нечем морају да, горе-доле
гладе ревер твог сакоа зурећи у њега,
или да ти при том скидају миц по миц
дуго дуго невидљиву длаку са рамена
чинећи то тако предано и обазриво као да
довршавају зашивање твог тела
које је било расуто
и раскомадано
од самих крпица сачињено
све док ситним бодом није кренула
управо њихова
незамењива реч
прави штеп

ПРАВА ПЕСМА

Пејџру Милораговићу

Била је то теглица шумских јагода
коју ми је послао песник
увијену у есеј Андреја Тарковског
Ушиснуџо време

Андреј каже да је време
услов за постојање нашег Ја
и да је стање:
пламен у коме живи саламандер наше душе

Онда су јагоде можда биле ускраћене
за своје, сасвим скромно, воћно сећање,
једним покретом прстију
који су их откинули са танке петељке –
а било је то време анонимног берача,
уписано у црно под ноктом –

Али гуштери у некој трави их можда
још увек памте
док не постане прекасно или прерано и за њих,
јер њихова душа с нашом
осим у метафорама
нема ама баш никакве везе
или се то само чини

РОДА У СНЕГУ

Пре недељу дана у пољу крај реке
видео си роду
стајала је тамо, у снегу,
под крошњом дивље јабуке, сасвим мирна

Партнер јој умро, а она
није одлетела на југ
смрзавала се и само је мрдала кљуном
у простору неког шибљика твог детињства

А ја се питам
шта би било када би изненада
неколико рода тамо са југа
променило правац свог лета
помешавши стране света
и када би се вратиле тој једној, самотној, поблесавелој
која више не разликује снег од свог перја
и сада гура кљун
под корицу леда танким слојем
пахуља прекривену

Да ли би онда и свет променио правац
да ли би њиме потекле саме пролећне воде

да ли би можда небом летеле саме бебе неношене
истим тим родама којима је било речено
да морају некуда једном годишње да отпутују
и да тамо увек треба да носе врхове крила
умочене у мастило, баш због тих страница

Или би једно детињство и даље лежало
у дубоком снегу и чекало
да му се врати прво слово
лепше написано

СНОВИ НА ТОЧКОВИМА (Аутобус 5)

Сањала сам аутобус који превози
само снове. Тамо, на станици, стајали су људи
и испраћали их са тремом, дрхћући,
као малу децу коју први пут саму
шаљу некуда.

Аутобус је био сасвим празан.
Тек наизглед. Врата су дуго стајала отворена.

Неко са станице је чак дубоко у себи
замолио свој сан да не дозволи
отварање прозора помисливши на промају.
Или нестанак.

Неко са станице се дубоко у себи
кајао јер је помислио како то није био
баш прави сан који би се могао послати тек тако, у
бестрага.

Неко са станице је носио са собом
половину чоколаде грицкане у ситним сатима
верујући да ће његовом сну затребати остатак сласти.

Било је страшно и тешко тек тако пустити своје снове
некуда где ће
и сами можда сести за волан.

Али најстрашније од свега, било је свима то
да ће се можда баш њихов сан, у тој гужви
помешати са другима.

СТРАТОСФЕРА

Који год албум да отворим
испада из њега
барем једна твоја фотографија
Ту је и она, смртно озбиљна
украдена ти из новчаника пре расанка
спремна
за нови пасош и личну

Онда их поређам
лепезу твојих лица с једне
лепезу твојих лица с друге стране стола
и пружим своју десну играјући са
својом левом
реми
у твоје и у своје име

И све их вратим
на њихова уобичајена места
у хербаријуме лица и градова
и хиљаду сасвим будаластих разлога
пита зашто

новопронађене муње ударају
са врха облака увис
у стратосферу
и много су ређе од оних које
ударају према тлу
или се јављају између облака

И како је могуће
да смо чак и тамо
из једног распаднутог шпила
стигли

ПАДАЊЕ У НАСЕЉЕНИ ПРЕДЕО

да дуго падамо са врха
листа траве
и никада се не посечемо о њихов руб,
да то буде лет у насељени предео
и да треперимо, опипавамо,
ширимо се преко својих граница,
да буде нешто нас у сваком тесном
осмеху који бисмо могли срести,
чекању бицикла крај зида,
сненим очима возача, ширењу зеница,
да не пречујемо тишину у шџму
причања, да се не догоди да
не приметимо руке, спуштене усред кретања
два тела која заједно са лишћем клизе кроз неки парк,
да не заборавимо на додир
коже и дугог звецкања,
када камен разбија стакло и тихог шуштања
спреја што пише по бетону, да осећамо
како талас лови талас
лови талас и коначно чини кретање,
како се речи подижу, пене и глатке,
а уђутале ствари проговоре,
да прсти на ногама пронађу ослонац на зиду,

да будемо заједно
и сами,
и да на крају не превидимо онај тренутак,
када се у јутарњем мраку
погасе улична светла

НЕШТО СВЕТЛИ

Слика неурона у мозгу, скупа ћелија
идентична је слици космоса,
скупу галаксија, окружених
звездама
и црним рупама

Погледајте само те две фотографије
које је упоредио докторанд
са *Brandeis University*

И на једној и на другој у средини је нешто
попут жуманцета које се расипа медузиним крацима
Мада, то вас не асоцира на доручак од јутрос
већ на вечност

Дивимо се! Људски мозак једнак је
Универзуму, били смо у праву! Одувек
и трајно с небом у вези!

Али, ако је том обичном сликом
све потврђено, шта онда са мишљу?
Је ли она ретка звезда падалица која се
на фотографијама, као и духови не појављује,

или је чине
баш те црне рупе
у којима су и простор и време
бесконечно закривљени?

ЦРНА РОТКВА

Рендам црну роткву
док напољу
пада
ситан снег,

вејем љуткасте, беле пахуље
на даску од бамбусовог дрвета
а оне прште и на оно на шта не би смеле:
на сто, столице, кухињски под, руке.

Кад посечем прст
кап крви
упије белина.

Бог и ја, упослени сличним,
у јединству трајне разлике:
он без расипања пријатне љутине,
ја без једне капи крви
која љутину блажи
а да тога нисам ни свесна.

И тако, рендамо дуго
и једно и друго,

и једно друго,
док нас не савлада
ипак, увек иста
глад.

А напољу, међава
изван нас одавно траје
и тако лако,
без икакве бриге,
помете сваки
па и заједнички
праг.

ЂУБРИШТЕ И ЗЛАТНА КИША

Наслов шестог, новог рукописа Ане Ристовић *Меџе-орски ошћад*, свесно рачуна са читалачким призивањем Дисових стихова о људском паду из „невиних даљина“ у Шејкин свет-ђубриште, односно златне ма̀не, божанске кише која је старозаветне Јевреје спасла од смртосне суше, подаривши им снагу за одлазак у Свету земљу. Савремени човек, међутим, извесно је изгубио ону пренаталну везу са митовима који имају универзално значење, већ непрестано у својству сведока и посматрача присуствује различитим перформансима и симулацијама оног исконског космичког и космолошког порекла живота појединца и цивилизације. Због тога у уводној песми „Златни отпад“, песникиња у ироничном и квазипропедеутичком тону даје савете о настанку света и његовој потоњој судбини: „Нешто од тог/ златног отпада/ донело је и/ живот на Земљу/ негда“. Тиме је и само постање свакако ближе природнонаучној него религијској, библијској егзегези, што се и касније тематизује у појединим завршним песмама збирке („Закони природе“, „Нешто светли“). Поетичка тенденција иронизације и снижавања тзв. метафизичког потенцијала и нивоа значења текста – карактеристична поготово од треће ауторкине збирке *Забава за доконе кћери* (1999), присутна је као носеће структурно начело

и овог рукописа. Златни отпад или киша, наине, нису нешто што ће човека обожити, пробудити у њему осећање светог заједништва, већ супротно – указати му на пропадљивост и пролазност његовог постојања у физиолошкој кутији тела. У свету који – сасвим парадоксално – управо негује и глорификује идеал тела.

Метафора „златне кише“ стога упућује на „перутање коже“, „љуштење материце“, „свраб под прстима“, „опадање косе“, дакле све оно што је знак иритације и кризе тела, без обзира на нужни процес дегенерације и старења. Тело је ентитет који се у новим песмама Ане Ристовић опсервира на начин физичара, анатома, форензичара или фотографа, а поетски акценат свакако није на његовој сензуалности и лепоти, довршености и сексуалности, већ на скупу функција и манифестација, које као да исписује хладно хируршко око Готфрида Бена. У песми „И даље ме има“ јунакиња се свесно дистанцира од сплета органа који творе тело, свесно их релативизујући поредбеним везником „као“. У поговору „Поетика контрапункта“ за издање изабраних песама Ане Ристовић *P.S.* (2010), Ален Бешић констатује да је за ауторкин поглед на свет „парадигматично искушавање и испољавање *грујосџи*“. Ако је у ранијим збиркама та *грујосџи* била условљена различитим културолошким, номадским, родним, интертекстуалним и жанровским преображајима, аналогима и контрастирањем, *грујосџи* ове збирке почива на што већем отклону од субјективизованог лирског говора, без обзира да ли је реч о

стиху или прози. Жанровска индиферентност и интуитивно, а не конвенционално трагање за формом, била је одлика и претходних збирки Ане Ристовић, увек на граници према прозном дискурсу. Особито у једној од најоригиналнијих збирки савременог српског песништва *Живоћ на разледици* (2003), питање генолошког лика песништва поставља се у заостреној егзистенцијално-онтолошкој дилеми. Оно нас тако одређује не као бића извесних схематских структура, већ као својеврсна бића *ἕυθῡοῖς* и *εσεја*, дакле оних који с једне стране описују и пресликавају свет и оних који – с друге стране – истражују облике лепоте и бола са подозрењем и сумњом, у бројним „жанровима песимизма“.

У погледу основног поетског тоналитета, темперамента и тематике, као и кључних стилско-реторичких поступака, *Меџеорски оџџаг* се отвара ка својеврсном сведочанству или коментару савремене урбане стварности, чак и неким решењима која су карактеристична за српско песништво ангажовано-критичког усмерења седамдесетих и осамдесетих година прошлога века. Тиме се свакако сугерише један посебан меланхолично-иронијски, али уједно и трезвено-рационалистички поглед на свет, виђен, дакако, женским очима које не узмичу од „баналности бележења свакодневице“ и веристички обликованих ситуација. Напротив, на њима се у овом рукопису готово без изузетка инсистира. У њему такође не постоји организација циклуса, већ се

као некаква демаркациона линија могућих већих целина појављују песме означене као „Аутобус“ (1-5), са различитим поднасловима. Оне су примери специфичних, измаштаних прича о људским судбинама, које имају документарну подлогу кроз искуство посматрача, лирске јунакиње која им се попут објектива камере увлачи под кожу. Тиме стилизује причу која није, међутим, незауштављива као у прози, већ се симболички прекида, и тексту обезбеђује неопходну „дозволу“ да и даље функционише као песма. Иако се чини да у једном броју дужих песама ауторка свакако наговештава неко своје будуће поетичко опредељење ка што већој огољености израза, метонимијским уланчавањима слика, опсервација, детаља који чине један портрет или приказ. Било да је реч о дескриптивном и/или наративном поступку са елементима путописа и есеја, *Меџеорски оџџаг* провозира дијалог супротности, агон, сучељавање исказа који својим симболичким прототекстом увек упућују на властито (литерарно, политичко, културолошко, аутобиографско) порекло.

Свакодневни односи и искуства осветљени су из очекиваних ракурса, где се поједином, наизглед безличном догађају одједном додељује повлашћена улога. И то управо са становишта сталне размене иронијске и метафоричке димензије опажања, а самим тим и читања текста. Када, на пример, говори о губитку појединих телесних органа зарад песама и књига, песникиња ће на крају увести и топос срца, који ће у оваквом друга-

чијем контексту изнова бити препознат као „храм љубави“, песничког надахнућа, романтизовани идеал у ком се зачињу песма и књига. Но, оно је тек нешто веће „од шумске јагоде“ и насмејаће се стиховима љубави за које читалац наивно мисли да су његов усуд: „А онда ће га позобати нека мала птица/ и одлетети, стварно,/ неметафорично,/ у оне висине које ниједна песма/ још увек досегла није“. Да ли је овде реч о урушавању пиједестала поезије, оне „критике метафоре“ како је песничко искуство, као плод апсолутне инспирације и заноса, пред крај живота помало неспретно, неочекивано, али крајње сурово артикулисао Бранко Миљковић у својој последњој збирци *Порекло наге?* У досадашњем песничтву Ане Ристовић чин писања поезије као и њен култ (дакако саздан на кулама од песка других књижевних предлогака и одклона од њих), увек је подразумевао субверзиван и корозиван карактер, чак и неки гест изругивања. Али се полако ослобађао наслага заводљиве игривости књижевних алузија, те „забаве за доконе кћери“, и почео да функционише као фундаментални постулат који на нов начин редефинише и стварност и поезију, и субјект и тело, као и њихове међусобне релације.

Реалност са свим својим баналностима бива луцидно регистрована, што је видљиво из читања неких од песама („По мери човека“, „Тесла на одмору“, „Мирка“). Трагичност нечије судбине насловом се изједначава са таблама у којима се људима прописује шта је дозвоље-

но, а шта не („Smoking/No smoking“). Тако се стара, хуманистичка Хамлетова дилема „бити ил’ не бити“ поставља из сасвим маргиналног, поништавајућег угла гледишта, при чему је то и такво гледиште, заправо пандан једној врсти „безличног песничког приповедања“ са меланхоличном поентом, иза које се назире сенка трагичног човековог искуства, незнања и ускраћености. Тако се у једном броју песама управо одвија права измена унутрашњих, готово приповедних говорних чинова: од „ја“ субјекта, преко разговорног (квази) дијалошког „ти“, до неутралне, дескриптивне ситуације у трећем лицу.

Горчина и губитак илузија у појединим текстовима из последње збирке сугестивно утичу на читаоца онда када имају метафоричко-симболичку поенту, упечатљиве слике и неку врсту унутарње динамизације говора. Као да лирска јунакиња улази у свест неких од својих ликова, саосећајући са њиховим могућим животним причама, на пример у песми „Терор љубави“ (Аутобус 4): „Седи ту мирно, скамењеног и блаженог лица/ скоро застрашујућег, у љубави смрзнутог/ као да ничег на овом свету/ осим осим њеног осећања нема/ Волим те волим те волим те волим те/ Воли ме воли ме воли ме воли ме“. Јунакиња замишља своју идеалну љубав са мушкарцем кога још није ни упознала, али истрајно гради свој романтични идеал, подстакнут саветима из приручника како је потребно најпре волети себе да би се волео други. И као да се читава прича зауставља на ње-

ном готово аутоеротичком снатрењу док траје градска возња аутобусом.

Песникињино настојање да проникне у повезаност између микро и макро космоса, појединачне мисли и свепрожимајућег светла „златне кише“, неуронских светлосних варница – у овој збирци наговештавају немогућност и колапс, осим у сновима и сећањима, у ображајима телесног до ониричке границе на којој још увек постоје одблесци смисла. Као да је ту једино могућа и љубав, тако присутна у претходне две песникињине књиге, а у *Меџеорском ошйагу* – готово скрајнута. Аутоиронизација теме женствености, материнства, односно рађања стога је видљива у песми „Мајчински праведна“, која је једна врста деривације познате песме „Око нуле“. Рађање лото-лоптице на којој је уписана нула из женског/мајчинског тела, које је и само застрашујуће прецизно у својој дисфункционалности, потврђује ауторкину водећу идеју о путовању у унутрашњост тела, као у средиште земље. Око и интуитивни песнички поглед људско тело виде као на сликама фламанских мајстора: углавном на часу анатомије приликом обдукције, при чему се то саопштава мирно, готово научном дикцијом. Имам у виду можда кључну песму читаве збирке „Тело“, које се исказује као наличје оне виталистичке, екстатичке космогоније коју је проживљавао Растко Петровић, или чулног, тактилног „континента коже“ (Д. Ј. Данилов), на коме су уписана сва сећања. Између тела и језика (књиге) успоставља се једна дру-

гачија релација која негира првобитну постојаност слова и смисла. Јер као да је човеку чешће даривана смрт но живот, и иза остатака ток „мумифицираног света“ настаје књига са могућностима њених тумачења. Ако свет зависи од тумачења, онда Ана Ристовић оваквим стиховима сугерише његову, односно нашу веома суморну садашњост, али и будућност.

За разлику од некадашњег доживљаја блештавости, који су у ранијим збиркама несумњиво доносили еротски ужитак и насладу, сада се слављење тела претворило у помно рентгенско скенирање:

*Данас, док ходам улицама, не видим више наја
шела, већ њихове унутрашње органе:
срце оној човека зајледаној у мале ојласе за сјан
дрхти скуљено на величину бебине јеснице,
црева оној шамо, уморној, на клути у јарку,
ко морнарска ужад у шешкој врећи,
кости оне жене шито сјоро прелази улицу,
већ сасвим налик крхким свиралама,
вене оне младе продавачице у радњи
са прескујом одећом у коју не свраћа нико,
ше муње на пролећном небу, пред јрмљавину,
илућа, бубреје, јетру, слезину, крв и лимфу,
нечије унутрашње ухо у којем одавно нема одјека,
материце на чијим зиговима дремају сенке
још нерођене деце, сјерму шито најиње реакторе
до пуцања, али се враћа у свој неми бездан шесјиса...*

Овај одломак је изванредан пример како се метони-мијски конструисан исказ трансформише у метафорич-ко-симболички трактат о приватним и универзалним људским егзистенцијама, датим неочекиваним поетским средствима. Унутрашњи органи тела као божанског лика тако постају корелативи различитих мушких и женских судбина, кризе и патње у савременом свету, једначине интима која свој код носи у себи самој, а не у неодређеној мистичној души или прозирној кожи. Конкретизовање онтогенезе наталоженог људског искуства кулминира у аналогији људске главе са главицом купуса, што песми даје и сасвим предвидив, ефектан, гротескно-циничан обрт, пре констатације да „после двадесет година, ваљда, и сам негде путујеш унутра“. Овде се срце не помиње; њему је посвећена песма „Арт“, где је срце краве као својеврсни артефакт изложено „у посебној, сасвим малој просторији“. У тој просторији, где се трага за смислом тог органа, нема никога. И стога влада савршена тишина. Ова песма, конструисана као својеврсна постмодернистичка уметничко-поетска инсталација, прецизно артикулише савремени цивилизацијски самозаборав у *Мејџорском ошйагу* Ане Ристовић: разочаравајућу амнезију духовности и мирење са законима „утиснутог времена“, у коме нужно пребива пламен наше душе.

Бојана Сшојановић Паншовић

О ПЕСНИКИЊИ

АНА РИСТОВИЋ је рођена 5. априла 1972. године у Београду. Дипломирала је српску књижевност и језик са општом књижевношћу на Филолошком факултету у Београду. Објавила је шест збирки поезије: *Сновидна вода* (1994, „Бранкова награда“), *Уже од ѿеска* (1997), *Забава за доконе кћери* (1999, награда „Бранко Миљковић“ и награда Сајма књига у Игалу), *Живоѿ на разіледници* (2003), *Око нуле* (2006) и *P.S. – Изабране песме* (2009). Добитница је немачке награде за младу европску поезију „Хуберт Бурда“ (2005), као и награде „Милица Стојадиновић Српкиња“ за збирку *P.S.*, 2010. године. Њене песме су превођене на енглески, немачки, словачки, македонски, словеначки, пољски, бугарски, шведски, шпански, француски и фински језик и објављене су у више домаћих и страних антологија као и у бројним домаћим и страним часописима. Песничке књиге су јој преведене на словачки, словеначки, мађарски и немачки језик. Преводи са словеначког језика. Члан је Српског књижевног друштва, P.E.N. центра Србије, Удружења књижевних преводаца Србије и Društva slovenskih pisateljev. Живи у Београду.

САДРЖАЈ

Златни отпад	7
И даље ме има	8
Smoking/No smoking	10
По мери човека	12
Тесла на одмору	16
Мирка	18
Слободна тема: На летовању	21
ИД	23
Осмех (<i>Ауџобус 1</i>)	25
Ретке врсте птица	27
Ђаво је мајстор из фризерског салона	28
Пеглом преко црте	30
Претпразничка	32
Пролећна	34
Видиш ли?	35
Коморе	36
Зекино ухо	39
Поток, један (<i>Ауџобус 2</i>)	41
Ситан бод	43
Трајна тетоважа	44
Именице	45
Бар-код девојка	46
Кућа	48
Без наравоученија	51

Тек овлаш	52
Бурма (<i>Ауџобус 3</i>)	53
Јавна распродаја	55
Мајчински праведна	57
Тело	59
Закони природе	61
Књига	63
Политичка коректност	64
Историја	66
Арт	67
Терор љубави (<i>Ауџобус 4</i>)	68
Ренесанса	70
Колумбија	72
Прашко злато	73
Само у очима	75
Речи	76
Права песма	78
Рода у снегу	79
Снови на точковима (<i>Ауџобус 5</i>)	81
Стратосфера	83
Падање у ненасељени предео	85
Нешто светли	87
Црна ротква	89
Ђубриште и златна киша (Бојана Стојановић Пантовић)	91
О песникињи	101

Ана Ристовић
МЕТЕОРСКИ ОТПАД

издавач

Културни центар Новог Сада
Католичка порта 5, Нови Сад
тел: 021 528 972
факс: 021 525 168
е-mail: info@kcns.org.rs
www.kcns.org.rs

за издавача

Др Андреј Фајгел

ликовни уредник

Маја Ердџанин

графичко уређење

Марија Црвени

припрема

Владимир Ватић

шtamпа

Артпринт Медиа, Нови Сад

тираж

300 примерака

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад
821.163.41-14

РИСТОВИЋ, Ана

Метеорски отпад / Ана Ристовић. – Нови Сад : Културни центар Новог Сада, 2013 (Нови Сад : Артпринт Медиа). – 104 стр. ; 19 см. – (Едиција Цепни анаграм)

Тираж 300.

ISBN 978-86-7931-320-1

COBISS.SR-ID 278499591